

OMUL DE TEATRU

R

egimul puterii populare a făcut celui mai de seamă autor satiric român cinstea de a-i închina prima noastră scenă: a înscris pe fron-tonul Teatrului Național din București numele lui I. L. Caragiale. Alte instituții de artă teatrală poartă, de asemenea, numele autorului *Scrisorii pierdute*. Iată răsplata supremă pe care o poate rîvni un scriitor de teatru.

I. L. Caragiale tronează acolo unde au răsunat versurile înaripate ale lui Vasile Alecsandri, B. P. Hașdeu, Al. Davila,

proza ritmată a lui Barbu Delavrancea — autorii lucrărilor de temelie ale dramaturgiei noastre: *Fintina Blanduziei*, *Despot Vodă*, *Ovidiu*, *Răzvan și Vidra*, *Vlaicu Vodă*, *Vișorul*.

I. L. Caragiale, urmaș de actori — unchiul său Costache Caragiale a fost unul dintre ctitorii teatrului românesc —, a debutat în viața culiselor ca suflleur. Apoi a scris comedii *C noapte furtunoasă*, *Conu Leonida față cu reacțiunea*, *D-ale carnavalului*, *O scrisoare pierdută* și *Năpasta*, tragedie din viața întunecată a satului de odinioară.

Nuvela sa „Făclia de Paște” a fost dramatizată de celebrul André de Lorde, autor de piese înfricoșătoare, și reprezentată la Paris, fără să se menționeze numele lui Caragiale. Și, în vreme ce Caragiale era furat la Paris, la București era acuzat de plagiat: *Năpasta*, dragă doamne, ar fi fost, inițial, opera unui scriitor maghiar...

Un proces răsunător, o pledoarie magnifică a lui Barbu Delavrancea au pus la punct și impostura de pe cheiurile Dîmboviței: dramaturgul ungar era un nume imaginar și nici o versiune a *Năpastei* n-a existat în literatura teatrală de la Budapesta.

I. L. Caragiale a fost scurtă vreme și director al Teatrului Național din București. A scris cronici dramatice, a asistat la punerea în scenă a pieselor sale, dînd fiecărui actor indicații privitoare la personajul interpretat, colorînd fiecare replică, mimînd fiecare atitudine. A avut și norocul de a trăi și lucra cu actorii din marea generație: C. I. Nottara, Aristizza Romanescu, Iancu Petrescu, I. Anestiin, Iulian, Mateescu, Ion Brezeanu, Ion Niculescu, Maria Ciucurescu, Al. Catopol, V. Toneanu și alții — o falangă întreagă de mari comedienți care au păstrat tradiția caragialeană, transmișînd și generațiilor următoare indicațiile maestrului.

Asemenea lui Vasile Alecsandri, Al. Davila și Barbu Delavrancea, Caragiale a fost un perfect om de teatru, animîndu-și, la fiecare lectură, personajele, interpretîndu-le paragrafele cu o dicțiune impecabilă, cu temperament și finețe, dînd fiecărei replici accentul veridic, scoțînd în relief toate amănuntele amuzante care întregeau roul, îl aureolau cu nimbul viu al scenei și al vieții.

Dialogul său e scurt, nervos, despoșărat de orice lungimi. Replica e neașteptată, interesul spectatorului și al lectorului — menținut în permanență treaz, încordat. Iată de ce comedii la Caragiale se ascultă și azi cu aceeași incîntare ca odinioară.

Drama sa *Năpasta*, care a căzut ori de cîte ori a fost jucată în trecut, cunoaște acum o serie lungă de reprezentații.

Teatrul lui Caragiale a pătruns și dincolo de hotarele țării noastre.

Numeroase traduceri și reprezentații ale comediilor sale îi popularizează numele, îl fac să fie cunoscut favorabil. Criticii și spectatorii luminați din străinătate îi desprind opera din cadrul local al acestui sud-est european, integrându-l în epica universală, așa după cum se socotește că *Revizorul* lui Gogol n-a reprezentat numai Rusia lui Nicolae I, ci crîmpeie de adevăr, moravuri și deformări ale unei întregi societăți. Aspecte din creațiile unui Gogol, Cehov, Mark Twain sau Caragiale își găsesc echivalentul pe amîndouă emisferele.

Amploarea sărbătorească pe care azi guvernul republicii a pregătit-o aniversării lui Caragiale — numeroasele festivaluri, tipărituri, reprezentații — este făcută să bucure și pe urmașii de breaslă ai marelui satiric.

Comemorarea unui scriitor devine un eveniment național. Imaginea și opera unui literat se popularizează în cele mai largi depărtări și adîncuri ale țării.

Interesul opiniei publice nu mai este confiscat de divorțul cutărei stele de la Hollywood sau de căsătoria unui satrap oriental cu un „manechin“ milanez. Atenția lectorilor, a spectatorilor e solicitată intens de prezența postumă, cu aspecte de eternitate, a unui creator de artă. Acesta e încă un semn de progres, de maturitate, de nobile preocupări ale unui popor în plină ascensiune.

Acad. Victor Eftimiu

Regizor și... caligraf

Caragiale a făcut de toate în teatru. Pe lângă trupele de sub direcția unchilor săi, Costache și Iorgu, el a putut să prindă de mic din secretele meșteșugului actoresc. Mai tîrziu a urmat cursurile „clasului de declamațiune și mimică“ pe care l-a ținut la bătrînețe Costache Carageally. În acest timp și în calitate de elev, e admis să facă figurație la Teatrul Național, cîștigînd astfel dreptul să intre fără plată la reprezentații. La moartea tatălui său rămîne singurul susținător al familiei; nu împlinise încă douăzeci de ani. În goana după surse de venituri, primește tot felul de slujbe, între care și pe acelea de sufler și copist de roluri la Teatrul Național.

Din ucenicia asta, după care n-a alergat, dar de care nici nu s-a ferit, din practica măruntelor slujbe pe care le-a ocupat în mecanismul teatrului, Caragiale a ieșit un om de teatru complet. Constrîns să citească și să recitească de nenumărate ori — la repetiții și la spectacole — aceeași piesă, mintea, care nu putea să doarmă, a tînărului Caragiale adîncea, vrînd-nevrînd, conținutul și construcția lucrărilor dramatice, vedea și ce e bun și ce e rău într-o piesă de teatru. După cum frămîntarea actorilor în repetiții, evoluția lucrului de interpretare, de cînd actorul lua rolul în mîină și pînă la ridicarea cortinei în seara premierei, dezvăluia suflerului începător tainele muncii regizorale. Experiența asta, împletită cu însușirile sale firești, a făcut din Caragiale un bun stăpînitor atît al meșteșugului de autor dramatic cît și al celui de regizor. Dar și al meseriei de caligraf.

Mașina de scris nu apăruse încă. Singurul mijloc de multiplicare a textelor era scrierea de mîină. Profesiunea de copist era la preț, în teatru mai ales, unde era nevoie de un scris clar, citeț, pe care să-l poată urmări cu ușurință suflerul, chemat să susțină spectacolul din cușca lui luminată de pilpiitul unei lumînări. Piesele acestea manuscrise erau de mare preț. Actorul care dispunea